

EDUSKUNNAN VASTAUS 244/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi rautatielain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi rautatielain muuttamisesta (HE 207/2009 vp).

Valiokuntakäsittely

Liikenne- ja viestintävaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LiVM 32/2009 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

rautatielain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 29 päivänä kesäkuuta 2006 annetun rautatielain (555/2006) 34 §, 55 § ja 68 §:n 2 momentin 3 kohta ja

muutetaan 2 §:n 2 ja 7 kohta, 4 §, 6 §:n 1 momentin 2 kohta, 12 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, 13 §, 14 §:n 2 momentti, 14 a ja 15 §, 16 §:n 2 momentti, 17 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 18—21 §, 22 §:n 1 momentti, 23 §:n 1 ja 2 momentti, 24—26 §, 27 §:n 2, 3 ja 5 momentti, 28 §:n 2, 4 ja 5 momentti, 29 §, 30 §:n 1—3 momentti, 31—33 ja 35 §, 35 a §:n 1 ja 2 momentti, 36 §:n 2 ja 4 momentti, 37 §:n 1 ja 2 momentti, 38—40 §, 41 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 42 §:n 5 momentti, 46—49 §, 50 §:n 2—4 momentti, 51 ja 52 §, 53 §:n 2 momentti, 56 §, 58 §:n 1 momentti, 59 §, 60 §:n 1 momentti, 61 §:n 1 momentti, 62 ja 64 §, 65 §:n 1 ja 3 momentti, 66 § ja 67 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 14 a §, 35 a §:n 1 ja 2 momentti, 39 § ja 50 §:n 4 momentti laissa 530/2009, 25 ja 35 § osaksi mainitussa laissa 530/2009 sekä 26 § ja 28 §:n 5 momentti laissa 1204/2007 seuraavasti

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *rataverkolla* Liikenneviraston hallinnassa olevaa valtion rataverkkoa;

7) *yksityisraiteella* muuta kuin valtion omistamaa ja Liikenneviraston hallinnoimaa raidetta, jolla on liityntä rataverkkoon;

4 §

Verkkoselostus

Liikennevirasto julkaisee aikataulukausittain ratakapasiteetin hakijoita varten verkkoselostuksessa tiedot niistä tämän lain säännöksistä tai lain nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä, jotka koskevat:

- 1) oikeutta rataverkolle pääsyyn;
- 2) ratamaksujen määräytymisperusteita;
- 3) ratakapasiteetin hakemista ja siihen liittyviä määräaikoja;
- 4) rautateiden liikkuva kalustoa koskevia vaatimuksia ja hyväksyntää; sekä

5) muita rautatieliikenteen harjoittamista ja sen aloittamisen edellytyksiä koskevia seikkoja.

Liikennevirasto julkaisee verkkoselostuksessa tiedot rataverkon laadusta ja laajuudesta sekä antaa tarkemmat tiedot 13 §:ssä tarkoitettua rataverkon vähimmäiskäyttöpalvelujen sekä rataverkon käyttömahdollisuuksien ja raideyhteyksien yksityiskohdista ja saatavuudesta. Verkkoselostuksessa julkaistaan myös ne määräykset, jotka Liikennevirasto antaa:

- 1) erikoistuneesta ratakapasiteetista 19 §:n 1 momentin nojalla;
- 2) ylikuormitetun ratakapasiteetin etusijajärjestyksistä 19 §:n 2 momentin nojalla; sekä
- 3) rautatiereittikohtaisista ratakapasiteetin vähimmäiskäytön kynnysmääristä 24 §:n 2 momentin nojalla.

Liikenneviraston on kuultava verkkoselostusta laatiessaan Suomeen sijoittautuneita ratakapasiteetin hakijoita ja muita Suomen rataverkolle pyrkiviä ratakapasiteetin hakijoita. Liikenneviraston on julkaistava verkkoselostus määräyskoelmassaan viimeistään neljä kuukautta ennen ratakapasiteettia koskevien hakemusten jättämiselle valtioneuvoston asetuksella säädetyn määräajan päättymistä. Jos 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot muuttuvat verkkoselostuksen voimassaoloaikana, Liikenneviraston on julkaistava muuttuneet tiedot määräyskoelmassaan.

6 §

Toimiluvan myöntämisen edellytykset

Ministeriö myöntää toimiluvan Suomeen sijoittautuneelle hakijalle rautatieliikenteen harjoittamiseen, jos:

- 2) hakijalla on Liikenteen turvallisuusviraston antama tai hyväksymä 31 §:ssä tarkoitettu turvallisuustodistus tai se antaa toiminnastaan vastaavan selvityksen;

12 §

Rautatieliikenteen harjoittamisen aloittaminen ja keskeyttäminen

Toimiluvan haltijalla on oikeus rautatieliikenteen harjoittamisen aloittamiseen edellyttäen, että:

- 1) toimiluvan haltijalla on 31 §:n mukainen Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä tai hyväksymä turvallisuustodistus, joka kattaa kaikki ne rautatiereitit, joilla liikennettä aiotaan harjoittaa;

- 3) toimiluvan haltija on tehnyt Liikenneviraston kanssa 25 §:ssä tarkoitettua rataverkon käyttösopimuksen;

13 §

Liikenneviraston rautatieliikenteen harjoittajille tarjoamat palvelut

Liikenneviraston on tarjottava rautatieliikenteen harjoittajille tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin rataverkon vähimmäiskäyttöpalveluja ja rataverkon käyttömahdollisuuksiin kuuluvia raideyhteyksiä palveluihin pääsemiseksi noudattaen, mitä rautateiden infrastruktuurikapasiteetin käyttöoikeuden myöntämisestä ja rautateiden infrastruktuurin käyttömaksujen perimisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/14/EY, jäljempänä *kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivi*, liitteessä II säädetään. Näistä palveluista säädetään tarkemmin

valtioneuvoston asetuksella. Tieto palvelujen yksityiskohdista ja saatavuudesta ja käytettävissä olevista raideyhteyksistä on sisällytettävä verkkoselostukseen.

Liikennevirasto voi tarjota rautatieliikenteen harjoittajille rataverkon käyttömahdollisuuksiin kuuluvia palveluja, rataverkon käytön lisäpalveluja ja oheispalveluja sekä sopia näistä palveluista ja muista hyödykkeistä. Tarkemmat säännökset rataverkon käytön lisäpalveluista ja oheispalveluista annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tieto tarjottavista palveluista ja muista hyödykkeistä sekä niiden yksityiskohdista ja saatavuudesta on sisällytettävä verkkoselostukseen. Liikenneviraston on tarjottava tässä momentissa tarkoitettuja palveluja ja muita hyödykkeitä verkkoselostuksesta julkaistujen tietojen mukaisesti kaikille rautatieliikenteen harjoittajille rautatiereittikohtaisesti yhtäläisin ja tasapuolisin ehdoin.

14 §

Ratamaksu

Liikenneviraston on perittävä ratamaksun perusmaksua rautatieliikenteen harjoittajilta tasapuolisesti ja syrjimättömin ehdoin 13 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palveluista ja muista momentissa tarkoitetuista hyödykkeistä niiden käytön mukaisesti noudattaen, mitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin II luvussa säädetään. Rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavista 13 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palveluista ja muista hyödykkeistä perittävän ratamaksun perusmaksun tulee perustua aina niihin radanpidon kustannuksiin, joita rautatieliikenteen harjoittaminen aiheuttaa suoraan rataverkolle ja radanpidolle.

14 a §

Suorituskannustinjärjestelmä

Rataverkon tehokkaan käytön ja rautatieliikenteen täsmällisyyden edistämiseksi sekä rautatieliikenteestä ja radanpidosta aiheutuvien ra-

taverkon käytettävyyshäiriöiden vähentämiseksi rautatieliikenteen harjoittajia ja Liikennevirastoa kannustetaan rajoittamaan niiden toiminnasta aiheutuvia häiriöitä ja parantamaan rataverkon käytön tehokkuutta tässä pykälässä tarkoitettulla suorituskannustinjärjestelmällä. Järjestelmän on oltava tasapuolinen, syrjimätön ja suhteellisuusperiaatteen mukainen.

Rautatieliikenteen harjoittajan on maksettava Liikennevirastolle korvaus, jos rautatieliikenteen harjoittajan harjoittama liikenne poikkeaa rautatieliikenteen harjoittajasta johtuvasta syystä oleellisesti sille myönnetystä ratakapasiteetista ja tästä aiheutuu haittaa rautatiejärjestelmän toimivuudelle. Liikenneviraston on maksettava rautatieliikenteen harjoittajalle korvaus, jos rataverkon käytettävyyttä poikkeaa virastosta johtuvista liikenteen häiriöistä oleellisesti rautatieliikenteen harjoittajalle myönnetystä ratakapasiteetista ja siitä aiheutuu haittaa rautatiejärjestelmän toimivuudelle. Korvausten perusteista ja korvauksista sovitaan 25 §:ssä tarkoitettussa rataverkon käyttö sopimuksessa.

15 §

Ratamaksun periminen

Liikennevirasto päättää ratamaksun perusmaksun maksuunpanosta ja perii maksut kalenterikuukausittain rautatieliikenteen harjoittajilta. Liikenneviraston maksuunpanemat ratamaksut ovat ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai päätöstä.

16 §

Rataverkolle pääsyyn oikeutetut rautatieyritykset ja rautatieyritysten kansainväliset yhteenliittymät

Edellä 1 momentissa tarkoitettut rautatieyritykset ja rautatieyritysten kansainväliset yhteenliittymät saavat käyttää rataverkon liikennepaikkoja harjoittamaansa liikennettä varten 25 §:ssä tarkoitettuna rataverkon käyttö sopimuksen mukaisin ehdoin. Myös muu yritys tai yhteisö saa käyt-

tää rataverkon yksittäistä liikennepaikkaa rautatieliikenteeseen edellyttäen, että liikennöinti palvelee liikennepaikkaan liitettyä yksityisraidetta ja että liikennöinnistä on sovittu Liikenneviraston kanssa.

17 §

Puitesopimus ja sen julkisuus

Liikennevirasto voi tehdä ratakapasiteetin hakijan kanssa ratakapasiteetin käytöstä puitesopimuksen, jonka tarkoituksena on määrittää hakijan tarvitseman ratakapasiteetin ominaispiirteet. Puitesopimus ei kuitenkaan oikeuta ratakapasiteetin hakijaa saamaan sopimuksen mukaista ratakapasiteettia. Liikenneviraston tulee myöntää myös puitesopimuksen mukainen ratakapasiteetti hakemuksesta tämän luvun mukaisessa menettelyssä ja tässä luvussa säädetyn perustein. Puitesopimus ei muutoinkaan rajoita tämän luvun muiden säännösten soveltamista muihin ratakapasiteetin hakijoihin.

Puitesopimus on tehtävä enintään viideksi vuodeksi. Liikennevirasto voi erityisestä syystä tehdä pitempiaikaisia puitesopimuksia. Viittä vuotta pitempien sopimusten tekemisen perusteena voivat kuitenkin olla vain sopijapuolen kuljetusliiketoimintaan liittyvät sopimukset, erityisinvestoinnit tai erityiset liiketoimintariskit sekä erityisen painavat syyt, jotka perustuvat sopijapuolen laajoihin ja pitkäaikaisiin investointeihin ja tällaisiin toimiin sisältyviin sopimussitoumuksiin.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on kuitenkin oikeus saada tiedot salassapitosäännösten estämättä puitesopimuksia koskevista neuvotteluista, sopimusten tekemisestä ja niiden perusteista sekä puitesopimusten ehdoista, jos tietojen saaminen on viraston tehtävien kannalta välttämätöntä.

18 §

Ratakapasiteetin hakeminen

Ratakapasiteettia on haettava Liikennevirastolta kutakin aikataulukautta varten valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyssä määräajassa. Uutta ratakapasiteettia tai ratakapasiteetin muutosta voidaan hakea säännöllistä liikennettä varten myös ratakapasiteetin jakamista koskevan päätöksen antamisen jälkeen aikataulukauden aikana.

Tarkemmat säännökset ratakapasiteetin hakemisesta ja hakuajoista sekä rautatieliikenteen aikataulukaudesta, muutosajankohdista aikataulukauden aikana ja niihin liittyvistä määräajoista annetaan valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin liitteessä III säädetään. Liikennevirasto voi antaa tarkemmat määräykset ratakapasiteettihakemuksesta.

Rautatieyrittäjä ja rautatieyrittäjien kansainvälinen yhteenliittymä voivat hakea Liikennevirastolta ratakapasiteettia myös sellaista Euroopan talousalueen kansainvälistä rautatiereittiä varten, josta vain osa kuuluu tässä laissa tarkoitettuun rataverkkoon.

Jos hakija hakee ratakapasiteettia yhteisön rautateiden kehittämisestä annetun neuvoston direktiivin 91/440/ETY 3 artiklassa tarkoitetun kansainvälisen henkilöliikennepalvelun harjoittamiseksi, sen on ilmoitettava hakemuksesta asianomaisille Euroopan unionin muiden jäsenvaltioiden rataverkon haltijoille ja sääntelyelimille sekä Liikenteen turvallisuusvirastolle.

19 §

Ratakapasiteettihakemusten etusijajärjestykset

Jos muulle liikenteelle on osoitettavissa riittävästi vaihtoehtoisia rautatiereittejä, voidaan tietty rautatiereitti tai sen osa osoittaa Liikenneviraston antamalla määräyksellä erikoistuneeksi ratakapasiteetiksi noudattaen, mitä siitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin 24 artiklassa säädetään. Erikoistuneen ratakapasiteetin rautatiereitillä tai sen osalla ratakapasiteetin etusija on

liikenteellä, jota varten ratakapasiteetti on erikoistunut.

Jos haetun ratakapasiteetin yhteensovittaminen ei ole 20 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla mahdollista, Liikenneviraston on päätöksellään tällöin todettava rautatiereitti tai sen osa tältä osin ylikuormitetuksi ratakapasiteetiksi. Ratakapasiteetti voidaan todeta ylikuormitetuksi myös, jos ratakapasiteetin ylikuormittuminen on aikataulukauden aikana ilmeistä. Liikennevirasto voi antaa tarkemmat määräykset rautatiereitin etusijajärjestyksistä, joiden mukaisesti määrätty liikennetyyppi voi saada etusijan ylikuormittuneen ratakapasiteetin jakamisessa.

20 §

Yksittäistä etusijajärjestystä koskeva päätös

Jos samaa ratakapasiteettia on hakenut useampi hakija tai haettu ratakapasiteetti vaikuttaa toisen hakijan hakemaan ratakapasiteettiin, Liikenneviraston on ensisijaisesti pyrittävä sovittelemaan ratakapasiteetin hakemista koskeva asia hakijoiden kesken. Liikennevirasto voi tällöin tarjota hakijalle sellaista ratakapasiteettia, joka ei oleellisesti poikkea tämän hakemasta ratakapasiteetista.

Jos 1 momentissa tarkoitettussa ratakapasiteettihakemusten yhteensovittamisen menettelyssä ei saada hakijoiden kesken sovintoa, Liikennevirasto voi aikatauluehdotuksen laatimista varten ratkaista yksittäistapausta koskevan etusijajärjestyksen tässä luvussa säädetyin perustein. Liikenneviraston on ratkaistava etusijajärjestys kymmenen päivän kuluessa 1 momentissa tarkoitettua sovittelun päättymisestä.

Ylikuormitetun ratakapasiteetin osalta Liikennevirasto voi etusijajärjestyksestä koskevalla päätöksellään poiketa tämän luvun mukaisesta etusijajärjestyksestä sellaisen hakijan eduksi, joka harjoittaa kansainvälistä liikennettä tai jonka harjoittama liikenne ylläpitää tai parantaa rautatiekuljetusjärjestelmän tai joukkoliikenteen toimivuutta muutoin taikka jonka hakemuksen hylkääminen aiheuttaa hakijalle tai sen asiakkaan liiketoiminnalle kohtuutonta haittaa.

21 §

Aikatauluehdotuksen laadinta ja asianosaisten kuuleminen

Liikenneviraston on laadittava hakemusten perusteella aikatauluehdotus seuraavaa aikataulukautta varten neljän kuukauden kuluessa ratakapasiteetin hakuajan päättymisestä. Aikatauluehdotukseen voidaan sisällyttää tiedot hakijalle myönnettäväksi ehdotettavasta ratakapasiteetista ainoastaan siinä laajuudessa ja sellaisin rajoituksin kuin mitä ratakapasiteetin käyttö liikenteenohjauksen toteuttamiseksi edellyttää.

Aikatauluehdotuksen tulee perustua ensisijaisesti haetun ratakapasiteetin myöntämiseen edellyttäen, että ratakapasiteetin mukaisilla aikatauluilla voidaan harjoittaa rautatieliikennettä teknisten vaatimusten ja turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Liikennevirasto voi kuitenkin tarjota ratakapasiteetin jaon parantamiseksi hakijalle sellaista ratakapasiteettia, joka ei oleellisesti poikkea tämän hakemasta ratakapasiteetista. Ratakapasiteetti voidaan jättää myös jakamatta, jos aikataulukautta varten tarvitaan varakapasiteettia rautatieliikenteen etusijajärjestyksen vuoksi.

Liikenneviraston on toimitettava aikatauluehdotus tiedoksi ratakapasiteetin hakijoille viimeistään 1 momentissa tarkoitettuun määräaikaan mennessä ja varattava hakijoille tilaisuus tulla kuulluiksi. Kuulemisaika on 30 päivää aikatauluehdotuksen tiedoksiannosta. Tavaraliikenteen rautatiekuljetuspalveluita hankkivilla asiakkailta ja rautatiekuljetuspalveluiden ostajia edustavilla yhteisöillä on oikeus antaa lausunto aikatauluehdotuksesta 30 päivän kuulemisaikana, joka alkaa kulua näiden asianosaisten osalta Liikenneviraston määräyskokoelmassa julkaistavasta aikatauluehdotuksen valmistumista koskevasta ilmoituksesta.

22 §

Ratakapasiteetin jakaminen

Liikenneviraston on päätettävä aikatauluehdotuksen ja 21 §:n 3 momentin mukaisen kuule-

misen perusteella ratakapasiteetin jakamisesta tasapuolisin ja syrjimättömin perustein. Liikenneviraston on tällöin otettava erityisesti huomioon henkilö- ja tavaraliikenteen sekä radanpidon tarpeet samoin kuin rataverkon tehokas käyttö. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös erikoistuneen ja ylikuormittuneen ratakapasiteetin mukaan määräytyvät etusijajärjestykset, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu.

23 §

Kiireellinen ratakapasiteetti

Ratakapasiteetin hakija ja museoliikennettä harjoittava yhteisö voivat hakea Liikennevirastolta kiireellistä ratakapasiteettia, jos hakija tarvitsee viipymättä ratakapasiteettia tilapäisesti yhtä tai useampaa rautatiereittiä varten. Tässä pykälässä tarkoitettua ratakapasiteettia voidaan hakea Liikennevirastolta valtioneuvoston asetuksella säädettävässä määräajassa. Liikenneviraston on tällöin annettava päätös hakemukseen viiden työpäivän kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Liikenneviraston on myönnettävä haettu ratakapasiteetti, jos hakemuksessa tarkoitettuun käyttöön on osoitettavissa riittävästi ratakapasiteettia. Jollei 22 §:n 1 momentista muuta johdu, ratakapasiteetti on myönnettävä sitä ensin hake-neelle.

24 §

Ratakapasiteetin käyttö ja peruuttaminen

Ratakapasiteetin hakija ei saa luovuttaa myönnettyä ratakapasiteettia toiselle. Jos rautatieyrittäjä käyttää myönnettyä ratakapasiteettia tämän momentin vastaisesti, Liikenneviraston on tältä osin peruutettava hakijalle myönnetty ratakapasiteetti.

Liikennevirasto antaa tarkemmat määräykset rautatiereittikohtaisista ratakapasiteetin vähimmäiskäytön kynnysmääristä. Liikennevirasto voi peruuttaa hakijalle myönnetyn ratakapasiteetin

tai osan siitä, jos hakija on käyttänyt ratakapasiteettia vähintään 30 päivän aikana vähemmän kuin rautatiereitin tai sen osan mukainen kynnysmäärä edellyttää.

Ratakapasiteettia ei saa kuitenkaan peruuttaa, jos käyttämättä jättäminen on johtunut hakijasta tai ratakapasiteettia käyttävästä rautatieyrityksestä riippumattomista muista kuin taloudellisista syistä. Liikennevirasto voi peruuttaa ratakapasiteetin aina siltä ajalta, jolloin rautatieyrityksellä ei ole turvallisuustodistusta rautatieliikenteen harjoittamista varten.

Liikennevirasto voi poistaa ratakapasiteetin käytöstä kokonaan tai osittain sellaisella rautatiereitillä, joka on rataverkon teknisestä viasta taikka onnettomuudesta tai vauriotapahtumasta johtuvasta syystä tilapäisesti poissa käytöstä. Liikenneviraston on tällöin mahdollisuuksien mukaan tarjottava vaihtoehtoisia rautatiereittejä ratakapasiteetin haltijalle. Liikennevirasto ei ole kuitenkaan velvollinen korvaamaan ratakapasiteetin haltijalle mahdollisesti aiheutuvaa vahinkoa, jollei 25 §:n nojalla ole muuta sovittu.

25 §

Rataverkon käyttösopimus

Liikenneviraston on tehtävä rautatieliikenteen harjoittajan kanssa rataverkon käyttöä koskeva sopimus, jossa on sovittava 13 §:ssä tarkoitettujen Liikenneviraston tarjoamien palvelujen käytöstä ja muista rautatieliikenteen harjoittamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä sekä 14 a §:ssä tarkoitetuista korvauksista ja niiden perusteista.

Liikenneviraston on tehtävä käyttösopimus jokaisen rautatieliikenteen harjoittajan kanssa tasapuolisin ja kohtuullisin ehdoin. Sopimuksella on edistettävä rataverkon tehokasta käyttöä ja rautatieliikenteen täsmällisyyttä sekä rautatieliikenteestä ja radanpidosta aiheutuvien rataverkon käytettävyyshäiriöiden vähentämistä. Sopimus tehdään kutakin aikataulukautta varten ottan huomioon aikataulukaudelle myönnetty ratakapasiteetti. Sopimusta voidaan muuttaa, jos aikataulukauden aikana tehdyt ratakapasiteetin ja

kamista koskevat päätökset tai muut sopimukseen vaikuttavat seikat sitä edellyttävät.

Liikennevirasto ei saa tehdä käyttösopimusta, ennen kuin rautatieliikenteen harjoittaja täyttää 12 §:ssä säädetyt edellytykset rautatieliikenteen aloittamiselle.

26 §

Liikenteenohjaus

Liikennevirasto vastaa rataverkon liikenteenohjauksesta.

Liikennevirasto huolehtii liikenteenohjauspalvelun tasapuolisuudesta ja järjestää liikenteenohjauspalvelun valtakunnallisen valvonnan ja koordinaation. Muut liikenteenohjauspalvelut Liikennevirasto järjestää itse tai hankkii julkisilta tai yksityisiltä palvelujen tuottajilta.

Liikennevirasto voi myös sopia yksityisraiteen haltijan kanssa liikenteenohjauksen järjestämisestä yksityisraiteella tai jollakin sen osalla.

27 §

Rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja yhteentoimivuuden perusteet

Liikennevirasto, rautatieliikenteen harjoittaja ja radanpidon töitä tekevä yritys vastaavat toiminnassaan rautatiejärjestelmän turvallisesta käytöstä ja siihen liittyvien riskien hallinnasta. Liikennevirastolla ja rautatieyrityksellä on oltava turvallisuuden takaava organisaatio ja 30 §:ssä tarkoitettu turvallisuusjohtamisjärjestelmä.

Rautatiejärjestelmän vähimmäisturvallisuustaso määritellään rautatieturvallisuudirektiivin 7 artiklassa tarkoitetuissa yhteisissä turvallisuustavoitteissa. Liikenteen turvallisuusviraston on tarvittaessa muutettava rautatieturvallisuutta koskevat määräyksensä siten, että yhteiset turvallisuustavoitteet voidaan saavuttaa.

Rautatiejärjestelmässä käytettävien osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden on oltava olennaisten vaatimusten ja niitä täydentä-

vien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien tai Liikenteen turvallisuusviraston antamien määräysten mukaisia. Näitä vaatimuksia on noudatettava osajärjestelmän ja yhteentoimivuuden osatekijän suunnittelussa, valmistuksessa, markkinoille saattamisessa, käyttöönnotossa, parantamisessa, uudistamisessa ja käytössä. Olennaisista vaatimuksista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

28 §

Rautatiejärjestelmää koskevat vaatimukset

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi tarkemmat määräykset:

- 1) rataverkolla tapahtuvasta liikennöinnistä;
- 2) radanpidosta, ratalaitteista ja ratarakenteista;
- 3) liikkuvasta kalustosta ja sen käyttämisestä liikenteeseen.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta Suomessa. Liikenne- ja turvallisuustehtäviä rataverkolla hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksia koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta on kuitenkin voimassa, mitä niistä muutoin säädetään.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi erityisen painavasta syystä myöntää luvan poiketa 2 momentin nojalla antamistaan määräyksistä, jos rautatiejärjestelmän turvallisuus ei vaarannu. Päätöksessä voidaan asettaa ehtoja ja rajoituksia turvallisuuden varmistamiseksi.

29 §

Turvallisuustavoitteiden saavuttamisen seuranta

Liikenteen turvallisuusvirasto seuraa yhteisten turvallisuustavoitteiden saavuttamista ja rautatieturvallisuuden kehittymistä. Se esittää vuosikertomuksessaan rautatieturvallisuudirektiin-

vin liitteessä I luetellut turvallisuusindikaattorit. Virasto julkaisee vuosikertomuksen edellisen vuoden toiminnasta ja toimittaa sen 30 päivään syyskuuta mennessä ministeriölle ja Euroopan rautatievirastolle.

Liikenneviraston ja rautatieyritysten on laadittava vuosittain turvallisuuskertomus, joka sisältää tiedot edellisen vuoden turvallisuustavoitteiden saavuttamisesta. Kertomus on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle 30 päivään kesäkuuta mennessä.

Tarkempia säännöksiä yhteisistä turvallisuusindikaattoreista, Liikenteen turvallisuusviraston vuosikertomuksesta ja Liikenneviraston ja rautatieyrityksen turvallisuuskertomuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

30 §

Turvallisuusjohtamisjärjestelmä

Rautatieyrityksellä, muilla 31 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla toiminnanharjoittajilla ja Liikennevirastolla on oltava rautatieturvallisuutta koskevien säännösten ja määräysten mukainen turvallisuusjohtamisjärjestelmä, joka täyttää rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä III turvallisuusjohtamisjärjestelmälle asetetut vaatimukset. Turvallisuusjohtamisjärjestelmällä on varmistettava organisaation toimintaan oleellisesti kuuluvien riskien hallinta.

Rautatieyrityksen ja muiden 31 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toiminnanharjoittajien turvallisuusjohtamisjärjestelmää laadittaessa on otettava huomioon niiden harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus. Liikenneviraston turvallisuusjohtamisjärjestelmässä on otettava huomioon rautatieyritysten toiminnan vaikutukset rataverkkoon sekä huolehdittava siitä, että kaikki rautatieyritykset voivat toimia yhteentoimivuuden teknisten eritelmien ja kansallisten turvallisuusmääräysten sekä turvallisuustodistuksessa vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Rautatieyrityksen ja Liikenneviraston on ilmoitettava välittömästi Liikenteen turvallisuusvirastolle tur-

vallisuusjohtamisjärjestelmään tehdyistä merkittävistä muutoksista.

Rautatieyrityksen toimitusjohtaja tai muu liikkeenjohtamisesta vastaava henkilö, muun toiminnanharjoittajan toiminnasta vastaava henkilö ja Liikenneviraston rautatietoimialasta vastaava johtaja vastaavat turvallisuusjohtamisjärjestelmän käyttöön ottamisesta ja ylläpitämisestä johtamassaan organisaatiossa.

31 §

Turvallisuustodistus

Rautatieyrityksellä on oltava rautatieliikenteen harjoittamista varten turvallisuustodistus, joka koostuu A- ja B-osasta. Museoliikenteen harjoittajalla ja sellaisella radanpitoa harjoittavalla yrityksellä, jonka harjoittamaan radanpitoon liittyy liikennöintiä rataverkolla, on myös oltava turvallisuustodistus.

Rautatieyrityksen, museoliikenteen harjoittajan tai 1 momentissa tarkoitetun radanpitoa harjoittavan yrityksen, jonka tarkoituksena on aloittaa rautatieliikenteen tai radanpidon harjoittaminen Suomessa, on haettava turvallisuustodistuksen A- ja B-osaa Liikenteen turvallisuusvirastolta. Hakijan, jolla on muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa myönnetty voimassa olevan turvallisuustodistuksen A-osa, on haettava turvallisuustodistuksen B-osaa Liikenteen turvallisuusvirastolta, ennen kuin se voi aloittaa rautatieliikenteen tai radanpidon harjoittamisen Suomessa. Turvallisuustodistuksen hakijan on liitettävä hakemukseen selvitykset turvallisuustodistuksen edellytysten täyttymisestä ja yksilöitävä, koskeeko hakemus koko rataverkkoa vai sen osaa. Lisäksi hakijan on ilmoitettava hakemuksessaan, koskeeko hakemus henkilö- tai tavaraliikennettä vai molempia. Hakijan on viraston pyynnöstä toimitettava viipymättä asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lisätiedot.

Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä hakijalle turvallisuustodistuksen A-osa, jos hakijalla on 30 §:n mukainen turvallisuusjohtamisjärjestelmä.

Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä hakijalle turvallisuustodistuksen B-osa, jos:

1) hakija osoittaa täyttävänsä ne rataverkon käyttöä koskevat säännöt ja määräykset, jotka koskevat sitä verkon osaa, jossa se aikoo harjoittaa liikennettä tai liikennöidä, ja hakija osoittaa voivansa varmistaa säännösten ja määräysten noudattamisen;

2) hakija osoittaa, että sen henkilöstöryhmät ja sen käyttämän alihankkijan henkilöstöryhmät ovat asianomaisten määräysten mukaisesti tehtävänsä koulutettuja ja päteviä;

3) hakija osoittaa, että sen käyttämä liikkuva kalusto on asianomaisten määräysten mukainen ja kaluston huolto ja kunnossapito on järjestetty asianmukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy turvallisuustodistuksen A-osalla turvallisuustodistuksen haltijan turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja turvallisuustodistuksen B-osalla ne turvallisuustodistuksen haltijan asiakirjat ja järjestelyt, jotka liittyvät 4 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen. Virasto voi sisällyttää turvallisuustodistukseen rautatieliikenteen turvallisuutta koskevia ehtoja, joilla varmistetaan rautatiejärjestelmän turvallisuus hakijan harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen.

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää turvallisuustodistuksen enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Virasto voi tarkistaa turvallisuustodistuksen tai sen osan, jos rautatiejärjestelmän turvallisuutta koskevia säännöksiä tai määräyksiä muutetaan olennaisesti. Jos turvallisuustodistuksen haltijan harjoittaman toiminnan luonne tai laajuus muuttuu oleellisesti, sen tulee hakea turvallisuustodistuksen hyväksymistä uudelleen siltä osin kuin muutos vaikuttaa turvallisuustodistuksen edellytyksiin.

32 §

Liikenneviraston turvallisuuslupa

Liikennevirastolla on oltava valtion rataverkon suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitamista varten Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä turvallisuuslupa. Liikenteen turval-

lisuusviraston on tässä pykälässä säädettyin edellytyksin myönnettävä Liikennevirastolle turvallisuuslupa enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää turvallisuusluvan, jos Liikennevirasto osoittaa turvallisuusjohtamisjärjestelmällään ja muilla järjestelyillä voivansa varmistaa rataverkon turvallisen suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon. Lisäksi Liikennevirastolla on oltava palveluksessaan asiantunteva ja pätevä turvallisuudesta vastaava johto ja muu henkilöstö.

Liikenneviraston on turvallisuusluvan myöntämiseksi toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedot:

1) turvallisuusjohtamisjärjestelmästä ja sen muista sisäisistä turvallisuusjärjestelyistä, joilla varmistetaan valtion rataverkon turvallinen suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito sekä rataverkon hallinnointia koskevien säännösten ja määräysten noudattaminen;

2) turvallisuudesta vastaavan johdon ja henkilöstön pätevyydestä ja ammatillisesta koulutuksesta.

Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy myöntämällään turvallisuusluvalla tai erillisellä päätöksellä Liikenneviraston turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja ne Liikenneviraston sisäiset ja muut ohjeet, jotka koskevat rataverkon turvallisen suunnittelun, kunnossapidon ja rataverkon käytön kannalta välttämättömiä erityisvaatimuksia.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarkistaa Liikenneviraston turvallisuusluvan, jos rautatiejärjestelmän turvallisuutta koskevia säännöksiä ja määräyksiä muutetaan olennaisesti.

33 §

Turvallisuustodistusta ja -lupaa koskevan asian käsittely ja niiden muuttaminen tai peruuttaminen

Liikenteen turvallisuusviraston on ratkaistava turvallisuustodistuksen ja -luvan myöntämistä tai hyväksymistä koskeva hakemus neljän kuukauden kuluessa siitä, kun hakija on toimit-
tanut sille kaikki hakemuksen käsittelyä varten tarpeelliset tiedot. Turvallisuustodistusta ja -lu-

paa koskeva päätös on kuitenkin aina tehtävä 12 kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta.

Rautatieyrityksen on ilmoitettava välittömästi Liikenteen turvallisuusvirastolle turvallisuustodistukseen vaikuttavista muutoksista ja kun se ottaa palvelukseensa uusia turvallisuustehtäviä hoitavia henkilöstöryhmiä tai ottaa käyttöönsä uutta liikkuvaa kalustoa. Liikenneviraston on ilmoitettava välittömästi Liikenteen turvallisuusvirastolle rataverkon ja sillä olevien laitteiden tai kunnossapidon tai sitä koskevien menettelyjen oleellisista muutoksista sekä muista turvallisuustodistukseen vaikuttavista merkittävistä muutoksista.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi turvallisuustodistuksen haltijaa kuultuaan muuttaa rautatieyrityksen turvallisuustodistusta ja Liikennevirastoa kuultuaan Liikenneviraston turvallisuustodistusta, jos turvallisuustodistuksen tai -luvan myöntämisen edellytykset ovat muuttuneet.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi turvallisuustodistuksen haltijaa kuultuaan peruuttaa toistaiseksi tai määräajaksi rautatieyrityksen turvallisuustodistuksen ja Liikennevirastoa kuultuaan Liikenneviraston turvallisuustodistuksen tai muualla Euroopan talousalueella myönnetyn turvallisuustodistuksen hyväksynnän, jos todistuksen tai luvan haltija ei enää täytä turvallisuustodistuksen tai -luvan saamisen edellytyksiä tai toimii vakavasti vastoin sille säädettyjä tai määrättyjä velvollisuuksia.

35 §

Rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupa

Rautatiejärjestelmässä käytettävän rakenteellisen osajärjestelmän käyttöön ottamiseen on oltava Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä käyttöönottolupa, jollei Suomea koskevasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu. Tämän pykälän säännökset rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottoluvasta koskevat myös yksityisraiteilla käytettäviä rakenteellisia osajärjestelmiä.

Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä käyttöönottolupa sellaiselle rakenteelliselle osajärjestelmälle, joka täyttää yhteentoimivuuden teknisen eritelmän vaatimukset. Lisäksi osajärjestelmän on täytettävä Liikenteen turvallisuusviraston 28 §:n nojalla antamien määräysten vaatimukset, jos ne koskevat asianomaista osajärjestelmää. Liikenteen turvallisuusvirasto voi hyväksyä rakenteellisen osajärjestelmän käyttöön otettavaksi myös turvallisuusjohtamisjärjestelmän hyväksymisen yhteydessä.

Osajärjestelmän parantamista tai uudistamista koskeva suunnitelma on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle. Virasto päättää suunnitelman perusteella, ovatko työt niin merkityksellisiä, että uusi käyttöönottolupa on tarpeen. Jos uusi käyttöönottolupa tarvitaan, virasto päättää, miten laajasti yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä on sovellettava hankkeeseen.

Käyttöönottolupa voidaan myöntää toistaiseksi tai se voidaan myöntää määräaikaisena, jos osajärjestelmää koskevat selvitykset ovat teknisistä tai muista vastaavista syistä saatavissa osittain vasta määräajan jälkeen.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi sisällyttää käyttöönottolupaan rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan turvallisuus ja yhteentoimivuus rautatiejärjestelmässä. Käyttöönottoluvan ehdot eivät saa olla ristiriidassa olennaisten vaatimusten kanssa.

Jos osajärjestelmä ei enää täytä sille asetettuja vaatimuksia tai jos luvan haltija ei noudata luvassa asetettuja rajoituksia tai ehtoja, Liikenteen turvallisuusviraston on kehoitettava luvan haltijaa korjaamaan havaitut virheet tai laiminlyönnit kohtuullisessa määräajassa. Jos luvan haltija ei ole korjannut virhettä tai laiminlyöntiä asetetussa määräajassa, virasto voi peruuttaa käyttöönottoluvan kokonaan tai määräajaksi.

35 a §

Rakentamisaikainen käyttöluva

Jos muuta kuin liikkuva kalusto -osajärjestelmää aiotaan käyttää rautatiejärjestelmässä ennen 35 §:ssä säädetyn käyttöönottoluvan myöntämistä, sille on haettava rakentamisaikainen

käyttölupa Liikenteen turvallisuusvirastolta. Virasto voi myöntää luvan, kun kysymys on vaiheittain valmistuvasta uudistamis- tai parantamishankkeesta ja osajärjestelmän käyttö on tarpeen riittävien liikenneyhteyksien turvaamiseksi eikä rautatiejärjestelmän turvallisuutta vaaranneta. Rakentamisaikaisen käyttöluvan edellytysten arvioimiseksi hakijan on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle kuvaus liikennetarpeesta, suunnitelluista töistä sekä toimenpiteistä, joilla varmistetaan turvallisuus ja yhteentoimivuus rautatiejärjestelmässä.

Rakentamisaikainen käyttölupa voidaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Liikenteen turvallisuusvirasto voi sisällyttää lupaan ehtoja tai rajoituksia, joilla varmistetaan turvallisuus ja yhteentoimivuus rautatiejärjestelmässä. Jos turvallisuuteen, yhteentoimivuuteen tai luvan edellytyksiin vaikuttavissa seikoissa tapahtuu luvan voimassaolon aikana muutoksia, asiasta on ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle sen arvioimiseksi, onko luvan ehtoja tai rajoituksia muutettava. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tällöin vaatia uuden luvan hakemista asettamassaan kohtuullisessa määräajassa.

36 §

Rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupaa ja yhteentoimivuuden osatekijän hyväksyntää koskevat erinäiset säännökset

Rakenteellisella osajärjestelmällä, jolle on myönnetty käyttöönottolupa muualla Euroopan talousalueella tai talousalueen ulkopuolisessa valtiossa, on oltava Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä käyttöönottolupa ennen sen ottamista käyttöön.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää yhteentoimivuuden osatekijälle tyyppikohtaisen hyväksynnän, jos osatekijä täyttää 28 §:n nojalla säädetyt tai määrätyt vaatimukset, jollei Suomea koskevasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu.

37 §

Liikkuvan kaluston rekisteri

Liikenteen turvallisuusvirasto pitää rautatiejärjestelmän turvallisuuden edistämiseksi ja liikkuvan kaluston yksilöimiseksi rekisteriä, jonka avulla valvotaan liikkuvan kaluston kelpoisuutta ja liikenneturvallisuutta. Liikkuva kalusto rekisteröidään Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämään rekisteriin, jos liikkuva kalusto on saanut käyttöönottoluvan Suomessa. Rekisteriin merkitään myös sellainen valtion rataverkolla käytettävä liikkuva kalusto, joka on saanut käyttöönottoluvan muualla Euroopan talousalueella tai talousalueen ulkopuolisessa valtiossa, sekä yksityisraiteilla käytettävä liikkuva kalusto.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi rekisteröidä liikkuvan kaluston hakemuksesta myös määrääjäksi. Myös sellainen liikkuva kalusto, joka on saanut käyttöönottoluvan toisessa valtiossa, voidaan rekisteröidä määrääjäksi, jos sille on myönnetty käyttöönottolupa Suomessa ja sitä käytetään valtion rataverkolla ainoastaan väliaikaisesti.

38 §

Liikkuvan kaluston rekisteröinti ja kaluston poistaminen rekisteristä

Liikkuvan kaluston rekisteröintiä haetaan Liikenteen turvallisuusvirastolta. Hakemukseen on liitettävä selvitys siitä, että 37 §:ssä säädetyt rekisteröinnin edellytykset täyttyvät, ja muut rekisteröintiä varten tarvittavat selvitykset, joista Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset.

Jos liikkuvan kaluston omistaja, haltija tai vuokraaja vaihtuu tai muut rekisteriin merkityt tiedot tai muut rekisteröinnin edellytykset muuttuvat, rautatieyrityksen tai muun liikkuvasta kalustosta vastaavan yhtiön tai yhteisön on ilmoitettava siitä Liikenteen turvallisuusvirastolle. Muutoksesta on ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle 14 päivän kuluessa siitä, kun rautatieyritys tai muu liikkuvasta kalustosta vastaava yhtiö tai yhteisö on saanut muutoksesta tie-

don. Jollei ilmoitusta ole tehty tässä momentissa säädetyssä määräajassa, Liikenteen turvallisuusvirasto voi kieltää liikkuvan kaluston käyttämisen valtion rataverkolla.

Liikenteen turvallisuusviraston on poistettava liikkuva kalusto rekisteristä, jos:

- 1) rekisteröinnin edellytykset eivät enää täyty;
- 2) liikkuva kalusto on tuhoutunut, romutettu tai muuten poistettu käytöstä; tai
- 3) rekisteriin merkityn liikkuvan kaluston katsastus ei ole ollut voimassa kahteen vuoteen eikä liikkuvaa kalustoa ole sen jälkeen Liikenteen turvallisuusviraston määräämässä ajassa uudelleen todettu liikennekelpoiseksi.

39 §

Liikkuvan kaluston katsastusjärjestelmä

Rataverkolla kansallisessa liikenteessä käytettävä liikkuva kalusto kuuluu Liikenteen turvallisuusviraston katsastusjärjestelmän piiriin.

Liikenteen turvallisuusvirasto järjestää katsastuksen tai hankkii katsastuspalvelut julkisilta tai yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Liikenteen turvallisuusvirasto antaa kuitenkin katsastusta koskevat ja siihen liittyvät hallintopäätökset.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä liikkuvan kaluston katsastuksesta ja katsastusjärjestelmästä.

40 §

Ratarekisteri

Liikennevirasto pitää yhteentoimivuuden edistämiseksi ratarekisteriä, johon on sisällytettävä tiedot osajärjestelmistä ja niiden ominaisuuksista sekä muut asianomaisessa yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä edellytetyt tiedot.

41 §

Ilmoitetun laitoksen nimeäminen ja nimeämisen peruuttaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto nimeää hakemuksesta ilmoitetun laitoksen tavanomaista rautatiejärjestelmää ja suurten nopeuksien rautatiejärjestelmää varten määräajaksi tai toistaiseksi. Laitoksen nimeämisen edellytyksenä on, että:

- 1) laitos on viranomainen tai suomalainen oikeushenkilö;
- 2) laitos on luotettava sekä toiminnallisesti, kaupallisesti ja taloudellisesti rautatiejärjestelmämarkkinoiden osapuolista riippumaton;
- 3) laitoksella on toiminnan laajuuden kannalta riittävä vastuuvakuutus tai muu vastaava järjestely;
- 4) laitoksella on käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä sekä toiminnan edellyttämät järjestelmät, laitteet ja välineet.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi sisällyttää ilmoitetun laitoksen nimeämistä koskevaan päätökseen sellaisia laitoksen toimintaan liittyviä rajoituksia tai ehtoja, joilla varmistetaan, että laitokselle kuuluvat tehtävät hoidetaan asianmukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa ilmoitetun laitoksen nimeämisen kokonaan tai määräajaksi, jos laitos ei täytä säädetyjä vaatimuksia taikka jos laitos toimii olennaisesti tämän lain tai tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin tai suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin vastaisesti.

42 §

Ilmoitetun laitoksen tehtävät ja valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo ilmoitetun laitoksen toimintaa. Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvontatehtävänsä suorittamiseksi tarpeelliset tiedot laitoksen hallinnosta, taloudesta, henkilökunnan teknisestä pätevyyydestä,

laitoksen tekemistä arvioinneista sekä tämän lain mukaisista arviointimenettelyistä ja laitoksen antamista vaatimuksenmukaisuustodistuksista ja tarkastustodistuksista. Ilmoitetun laitoksen on ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle sellaisista toimintansa muutoksista, joilla voi olla vaikutusta ilmoitettuna laitoksena toimimisen edellytyksiin.

46 §

Turvallisuuden ja yhteentoimivuuden valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto on tässä laissa tarkoitettu valvontaviranomainen, ja se vastaa rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja yhteentoimivuuden valvonnasta. Virasto valvoo turvallisuutta ja yhteentoimivuutta myös yksityisraiteilla.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo, että rautatieyhtiön ja Liikenneviraston turvallisuusjohtamisjärjestelmät täyttävät tässä laissa ja rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä III turvallisuusjohtamisjärjestelmälle asetetut vaatimukset. Onnettomuustutkintakeskus voi onnettomuustutkinnan toimittamiseksi tarkastaa rautatieyhtiön ja Liikenneviraston turvallisuusjohtamisjärjestelmän.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus valvontatehtävän hoitamiseksi päästä Liikenneviraston, rautatieliikenteen harjoittajan, yksityisraiteen haltijan, radanpidon töitä tekevän yrityksen, liikenteenohjauspalveluja tarjoavan yrityksen ja rautateiden liikkuvan kaluston katsastuspalveluja tarjoavan yrityksen hallinnassa oleviin tiloihin, tarkastaa 30 §:ssä tarkoitettu turvallisuusjohtamisjärjestelmä ja saada salassapitosäynnösten estämättä nähtäväkseen valvonnan toimittamiseksi tarvittavat rekisterit, luettelot ja muut asiakirjat. Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Poliisin tulee tarvittaessa antaa virka-apua tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa koskeissa asioissa.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen yritysten ja yhteisöjen on salassapitosäynnösten estämättä annettava Liikenteen turvallisuusvirastolle

sen valvontatehtävän hoitamiseksi tarvitsemat tiedot.

47 §

Osajärjestelmän ja yhteentoimivuuden osatekijän markkinavalvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusvaatimusten noudattamista. Virastolla on oikeus salassapitosäynnösten estämättä saada valvontatehtävänsä suorittamiseksi tarvittavat tiedot ilmoitetulta laitokselta, osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden valmistajalta, näiden edustajalta, niiltä, jotka saattavat osajärjestelmiä tai yhteentoimivuuden osatekijöitä markkinoille, pitävät kaupan, myyvät tai muutoin luovuttavat niitä, sekä niiltä, jotka ottavat käyttöön tai käyttävät osajärjestelmiä ja yhteentoimivuuden osatekijöitä.

Jos 44 §:ssä tarkoitettu vakuutus ei ole asianmukainen taikka osajärjestelmä tai yhteentoimivuuden osatekijä ei muutoin vastaa tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä ja määrättyjä vaatimuksia, Liikenteen turvallisuusviraston on vaadittava 1 momentissa tarkoitettua yhteisöä tai muuta tahoa ryhtymään toimenpiteisiin osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi. Jos osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän vaatimuksenmukaisuuden vastaisuus vaarantaa rautatiejärjestelmän turvallisuuden tai vaatimuksenmukaisuuden vastaisuus on muutoin olennainen, viraston on ryhdyttävä toimenpiteisiin osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän käytön rajoittamiseksi tai kieltämiseksi taikka sen poistamiseksi markkinoilta. Viraston on ilmoitettava tässä momentissa tarkoitettua toimenpiteestä Euroopan yhteisöjen komissiolle.

48 §

Onnettomuuden tai muun uhkaavan tilanteen estäminen

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus keskeyttää rautatieliikennettä tai rautateitä uh-

kaava toimenpide tai muu tapahtuma, jos on perusteltua syytä olettaa, että rautatieliikenteen tai rautateiden turvallisuus tai ihmisten henki tai terveys on uhattuna. Samoin perustein Liikenteen turvallisuusvirasto voi keskeyttää huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttavan toimenpiteen tai tapahtuman.

49 §

Rautateitä uhkaavaan vaaraan ja onnettomuuteen varautuminen

Rautatieliikenteen harjoittajan, Liikenneviraston ja radanpitoon liittyvää liikennettä harjoittavan yrityksen on riittävällä tavalla varauduttava rautateitä uhkaavan vaaran tai onnettomuuden varalta. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä varautumisesta onnettomuuteen ja vaaratilanteeseen.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi velvoittaa rautatieyrityksen ja sen, joka suorittaa liikenneturvallisuuteen liittyviä tehtäviä rautatieliikenteessä, osallistumaan pelastusharjoituksiin ja rautatieliikenteen pelastustoimintaan, kuitenkin enintään viideksi vuorokaudeksi vuodessa.

50 §

Rautatieonnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinta

Rautatieliikenteen harjoittajan ja Liikenneviraston on ilmoitettava onnettomuustutkintakeskukselle ja Liikenteen turvallisuusvirastolle viipymättä niiden tietoon tulleista onnettomuuksista ja vaaratilanteista.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi tutkia muut kuin 1 momentin mukaan tutkittavina olevat vaaratilanteet ja tapahtumat, jos se on tarpeen rautateiden turvallisuuden edistämiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä rautatieliikenteen harjoittajan ja Liikenneviraston ilmoitusvelvollisuudesta ja sen sisällöstä.

51 §

Sääntelyelin

Liikenteen turvallisuusvirasto on sen lisäksi, mitä sen tehtävistä tämän lain nojalla muutoin säädetään, sääntelyelimenä valvottava lain mukaisten vaatimusten noudattamista. Sen on erityisesti varmistettava, että 14 §:ssä tarkoitettu ratamaksu ei ole syrjivä tai muutoin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen ja että ratakapasiteetin jakaminen hoidetaan tässä laissa säädettyjen vaatimusten edellyttämällä tavalla.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ilman aiheeton- ta viivytystä saada tämän lain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavat tiedot rautatieliikenteen harjoittajilta ja Liikennevirastolta.

52 §

Erimielisyyksien ratkaiseminen Liikenteen turvallisuusvirastossa

Rautatieyritys tai muu taho, jonka etua tai oikeutta asia koskee, voi saattaa asian Liikenteen turvallisuusviraston tutkittavaksi, jos se katsoo, että joku toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti. Liikenteen turvallisuusvirasto voi myös omasta aloitteestaan ottaa asian tutkittavakseen.

Liikenteen turvallisuusviraston on ratkaistava 1 momentissa tarkoitettu asia ilman aiheeton- ta viivytystä. Osapuolille päätöksen yhteydessä asetettavien velvoitteiden tulee olla tämän lain säännösten mukaisia.

Liikenteen turvallisuusviraston käsitellessä 57 ja 58 §:ssä tarkoitettujen palveluiden hinnoittelua koskevaa erimielisyyttä palvelua tarjoavan rautatieyrityksen ja koulutuspalveluja tarjoavan yhteisön tulee Liikenteen turvallisuusviraston pyynnöstä esittää selvitys siitä, että sen palvelusta perimä hinta on kohtuullinen ja tasapuolinen.

Liikenteen turvallisuusviraston tulee edistää rautatieyritysten yhteistyötä. Viraston on pyrittävä ratkaisemaan niiden väliset erimielisyydet

ensisijaisesti sovittelemalla. Jos sovittelu ei johda tulokseen, viraston on riidan osapuolen vaatimuksesta annettava asiassa päätös kohtuullisessa ajassa sovittelun päättymisestä.

53 §

Radanpitoon liittyvä liikenne

Radanpitoon liittyvä liikenne voidaan järjestää Liikenneviraston liikenteenohjauksen johdolla siten, että radanpidon liikenne ei vaikuta ratakapasiteetin hakijoiden oikeuteen käyttää näille myönnettyä ratakapasiteettia.

56 §

Yksityisraiteiden liittyntä valtion rataverkkoon

Rautatieyritykset ja muut yksityisoikeudelliset yhtiöt tai yhteisöt sekä kunnat ja valtion viranomaiset voivat liittää raiteitaan valtion rataverkkoon, jos Liikennevirasto myöntää liittyntää varten yksityisraideliityntäluvan. Liitynnän käyttöönotosta ja ylläpidosta on sovittava Liikenneviraston ja luvan saajan kesken.

58 §

Velvollisuus koulutuspalvelujen tarjoamiseen

Rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehävistä annetussa laissa (/) tarkoitettuja liikenneturvallisuuteen liittyviä koulutuspalveluja tai muita rautatieliikenteen koulutuspalveluja tarjoavan yhtiön tai muun yhteisön on tarjottava tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla korvausta vastaan koulutuspalveluja muille tässä laissa tarkoitettua toimintaa harjoittaville yhtiöille ja muille yhteisöille, jos koulutus on tarpeellista turvallisuustodistuksen saamista koskevien vaatimusten täyttämiseksi. Korvauksen tulee olla tasapuolinen ja kohtuullinen ottaen huomioon koulutuksesta aiheutuneet kustannukset ja kohtuullinen voitto.

59 §

Ratakapasiteettia koskeva arviointi ja ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma

Jos Liikennevirasto toteaa rautatiereitin 19 §:n 2 momentin nojalla ylikuormitetuksi, sen on laadittava kuuden kuukauden kuluessa ylikuormittumisen toteamisesta ratakapasiteettia koskeva arviointi. Arvioinnissa on selvitettävä rautatiereitin ylikuormittumisen syyt sekä ne Liikenneviraston toimenpiteet, joilla se voi poistaa tai vähentää ylikuormittumista arvioitavana olevalla rautatiereitillä.

Jos Liikennevirasto on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun ratakapasiteettia koskevan arvioinnin, sen on tämän jälkeen tehtävä ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma kuuden kuukauden kuluessa arvioinnin valmistumisesta. Ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelmassa on yksilöitävä ylikuormituksen syyt, rautatieliikenteen todennäköinen kehittyminen, rataverkon kehittämistä koskevat rajoitukset sekä ratakapasiteetin vahvistamisen vaihtoehdot ja kustannukset ottaen huomioon kustannus-hyötyanalyysiin perustuvat arviot esitetyistä vaihtoehdoista sekä edellytykset ratamaksuun liittyvien maksujen muuttamiseen.

60 §

Liikenteenohjauspalveluille ja rautateiden liikuvan kaluston katsastuspalveluille asetettavat vaatimukset

Liikenteenohjauspalveluja ja rautateiden liikuvan kaluston katsastuspalveluja tarjoavalla yrityksellä tulee olla Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymä turvallisuuden takaava organisaatio ja järjestelmä, jolla varmistetaan organisaation toimintaan oleellisesti kuuluvien riskien hallinta. Järjestelmään tehdyistä merkittävästä muutoksista on ilmoitettava välittömästi Liikenteen turvallisuusvirastolle. Palveluja on tarjottava tasapuolisesti kaikille rautatieyrityksille. Liikenteenohjauspalveluja tarjoavan yrityk-

sen toiminnassa on noudatettava hyvän hallinnon vaatimuksia.

61 §

Varautuminen poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin

Liikenteen turvallisuusviraston, Liikenneviraston ja rautatieyrityksen on varautumisen avulla huolehdittava siitä, että niiden toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä niihin verrattavissa normaaliolojen häiriötilanteissa. Oman toimintansa varmistamisen lisäksi Liikenteen turvallisuusviraston ja Liikenneviraston tulee varmistaa rataverkon liikennöitävyys myös erilaisissa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.

62 §

Viranomaisen tiedonsaantioikeus ratamaksun määrittämisestä, tilastointia ja tutkimusta varten

Rautatieliikenteen harjoittajan on pyynnöstä annettava Liikennevirastolle ratamaksun määrittämisestä varten sekä tilastointia ja tutkimusta varten tarpeelliset tiedot taloudestaan ja harjoittamastaan liikenteestä. Sama oikeus tiedonsaantiin on Liikenteen turvallisuusvirastolla tilastointia ja tutkimusta varten.

64 §

Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka

Liikenteen turvallisuusvirasto ja Liikennevirasto voivat asettaa tämän lain nojalla antamansa velvoitteen tai kiellon tehosteeksi uhkasakon, teettämisuhan tai keskeyttämisuhan siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

65 §

Oikaisuvaatimus

Asianosainen saa hakea oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta, jos päätös koskee:

- 1) yksittäistä etusijajärjestystä ratakapasiteetin jaossa;
- 2) ratamaksua;
- 3) ratakapasiteetin jakamista;
- 4) kiireellisen ratakapasiteetin myöntämistä; tai
- 5) ilmoitetun laitoksen vaatimuksenmukaisuustodistuksen tai tarkastustodistuksen myöntämistä.

Liikenteen turvallisuusviraston on ratkaistava tässä pykälässä tarkoitettu oikaisuvaatimus kahden kuukauden kuluessa siitä, kun oikaisuvaatimuksen tekijä on toimittanut sille kaikki ratkaisun tekemiseksi tarvittavat tiedot. Päätös oikaisuvaatimukseen on yksittäistä etusijajärjestystä, ratakapasiteetin jakamista ja kiireellistä ratakapasiteetin myöntämistä koskevassa asiassa kuitenkin annettava 10 päivän kuluessa kaikkien tarvittavien tietojen toimittamisesta.

66 §

Muutoksenhaku

Liikenteen turvallisuusviraston ja Liikenneviraston 64 §:n nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin uhkasakkolaissa säädetään. Liikenteen turvallisuusviraston päätökseen, jonka Liikenteen turvallisuusvirasto tekee 57 ja 58 §:ssä tarkoitettujen palvelujen tarjoamista tai niiden hinnoittelua koskevan erimielisyyden ratkaisemiseksi 52 §:n nojalla, haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Liikenteen turvallisuusviraston 65 §:ssä tarkoitetun oikaisuvaatimuksen johdosta tai muutoin antamaan päätökseen samoin kuin Liikenneviraston ja ministeriön päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Jos ministeriö ei ole antanut päätöstä toimilupa-hakemukseen 7 §:n 3 momentissa säädetystä määräajassa tai Liikenteen turvallisuusvirasto ratkaissut oikaisupyyntöä 65 §:n 3 momentissa säädetystä määräajassa taikka ratkaissut turvallisuustodistuksen tai -lupan myöntämistä tai hyväksymistä koskevaa asiaa 33 §:ssä säädetystä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Ministeriön ja Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitetun valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

67 §

Lain suhde kilpailulainsäädäntöön

Jos Liikenteen turvallisuusviraston käsiteltävänä oleva asia koskee menettelyä, joka saattaa

rikkoa kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) kilpailunrajoituksia koskevia säännöksiä, Liikenteen turvallisuusvirasto voi siirtää asian kilpailunrajoituksia koskevilta osin käsiteltäväksi mainitun lain mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Rautatieviraston tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla myöntämä turvallisuustodistus on voimassa sen ajan, joksi se on myönnetty.

Rautatieviraston tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla museoliikenteen harjoittajalle ja 31 §:n 1 momentissa tarkoitettulle radanpitoa harjoittavalle yritykselle myöntämä liikennöintilupa on voimassa sen ajan, joksi se on myönnetty, ja enintään 31 §:ssä tarkoitetun turvallisuustodistuksen myöntämiseen saakka.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 2009